

Araştırma Makalesi/Research Article

Somut Olmayan Kültürel Miras Öğemiz Meddahlık ve 5. 6. ve 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarındaki Yeri

Mehmet Mustafa Kızık* – Recep Dünder** – Fatih Kurt***

(ORCID: 0000-0003-0661-0830 / 0000-0002-0029-1739 / 0000-0003-1975-6492)

Makale Gönderim Tarihi

03.05.2022

Makale Kabul Tarihi

17.12.2022

Atıf Bilgisi/Reference Information

Chicago: Kızık, M.M., Dünder, R., Kurt, F., “Somut Olmayan Kültürel Miras Öğemiz Meddahlık ve 5. 6. ve 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarındaki Yeri”, *Vakanüvis-Uluslararası Tarih Araştırmaları Dergisi*, 7/Özel Sayı: Dr. Mahmut Kırkpınar'a Armağan: 1731-1751.

APA: Kızık, M.M., Dünder, R., Kurt, F. (2022). Somut Olmayan Kültürel Miras Öğemiz Meddahlık ve 5. 6. ve 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarındaki Yeri. *Vakanüvis-Uluslararası Tarih Araştırmaları Dergisi*, 7 (Özel Sayı: Dr. Mahmut Kırkpınar'a Armağan), 1731-1751.

Öz

Sosyal Bilgiler dersi öğretim programı içerisinde birçok öğretim tekniğini barındıran bir derstir. Yapılandırmacı eğitim anlayışına göre de öğrencilerin bilgiyi deneyimleyerek öğrenmesi önemli görülmektedir. Bu nedenle içerisinde

* Doktora Öğrencisi, İnönü Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Türkiye, mehmetmustafa1991@hotmail.com.

PhD. Candidate, İnönü University, Institute of Educational Sciences, Türkiye.

** Prof. Dr., İnönü Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Sosyal Bilimler Ve Türkçe Eğitimi Bölümü, Türkiye, rdunder45@gmail.com.

Prof. Dr., İnönü University, Faculty of Education, Department of Social Sciences and Turkish Language Education, Türkiye.

*** Yüksek Lisans Öğrencisi, T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, Gaziantep, Türkiye, fakurto@hotmail.com.

MA. Candidate, Republic of Türkiye Ministry of National Education, Türkiye.

birçok öğretim tekniği barındıran sosyal bilgiler dersindeki bazı kazanımlar Meddahlık geleneğine uygun olarak canlandırılabilir. Özellikle somut olmayan kültürel miras öğemiz olan Meddahlık geleneği 5. 6. ve 7. sınıfların sosyal bilgiler ders kitaplarında yer alan metin, hikâye, fıkra bölümleri ile canlandırılabilir ve öğrenciler küçük birer Meddah olarak bu konuların öğretiminde aktif rol alarak anlamlı öğrenmenin gerçekleşmesi sağlanabilir. Bu çalışmada doküman incelemesi yöntemi kullanılarak meddahlık geleneğine göre anlatım olarak uygun olan ve Sosyal Bilgiler ders kitapları içerisinde yer alan bölümler araştırmacı ve iki Sosyal Bilgiler eğitimi uzmanın görüşlerine göre tespit edilmiştir. Elde edilen bulgulara göre meddahlık geleneği ile ilgili canlandırmaların daha çok kültür ve miras öğrenme alanında olduğu ve Sosyal Bilgiler dersinin de bu geleneğin canlandırılması için uygun olduğu görülmüştür. Ayrıca meddahlık etkinliği ile yapılandırmacı eğitimin desteklenmesi amaçlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Meddahlık geleneği, Sosyal Bilgiler, Yapılandırmacı Eğitim, Ortaokul Öğrencisi, Sosyal Bilgiler Ders Kitapları

Intangible Cultural Heritage Element Showmanship and its Place in the Social Sciences Coursebooks of 5. 6. and 7th Grades

Abstract

Social studies is a course that includes many teaching techniques in the curriculum. According to the constructivist education approach, it is important for students to learn knowledge by experience. For this reason, some achievements in the social studies course, which includes many teaching techniques, can be revived in accordance with the tradition of meddah. In particular, the tradition of meddah, which is our intangible cultural heritage item, can be revived with the text, story and anecdote sections in the social studies textbooks of the 5th, 6th and 7th grades, and meaningful learning can be achieved by taking an active role in the teaching of these subjects as a small lecturer. In this study, by using the document analysis method, the sections that are suitable as narration according to the tradition of meddah and included in the social studies textbooks were determined according to the opinions of the researcher and two social studies education experts. According to the findings, it was seen that the animations related to the tradition of meddah were mostly in the field of culture and heritage learning and the social studies course was also suitable for the revival of this tradition. In addition, it is aimed to support constructivist education with the mediation activity.

Keywords: Meddah Tradition, Social Studies, Constructivist Education, Student.

Giriş

Sosyal Bilgiler dersi etkin vatandaş yetiştirmeyi amaçlayan bir derstir. Bu nedenle sosyal bilgiler öğretim programları etkin vatandaş yetiştirme hedefi göz önünde bulundurularak hazırlanır (Öztürk,2009). Sosyal Bilgiler dersi ayrıca öğrencilerde bilişsel, devinimsel ve duygusal yönde gelişmelere neden olur (Doğanay, 2009). Öğrencilerin eleştirel okuryazar bir birey olarak toplum yaşamına aktif katılımında da Sosyal Bilgiler dersi ve öğretim programları önemli yer tutar (Mindes,2014). 2018 yılında sosyal bilgiler dersi öğretim programı değişerek kültürel değerlere önem veren ve yapılandırmacı eğitim felsefesini temele alan bir anlayış ile güncellenmiştir (Öztürk ve Kafadar,2020). Değişen Sosyal Bilgiler öğretim programlarında içerik ve değer öğretimi ön plana çıkarken kazanımların öğrencilere hangi öğretim tekniği kullanılarak aktarılması ile ilgili bir bilgi bulunmamaktadır. Özellikle sosyal bilgiler öğretim programının multidisipliner bakış açısı ile hazırlandığı göz önünde bulundurulursa öğretim programları baz alınarak farklı öğretim teknikleri kullanılabilir (Evans,2011). Bu öğretim tekniklerinden biri de yaratıcı drama etkinlikleridir. Özellikle 5,6 ve 7. Sınıfların öğretim programları yaratıcı drama etkinliklerine uyum gösterir (Algan,2008). Yaratıcı drama ile etkinlik yapan öğrencilerin eleştirel düşünce başta olmak üzere birçok becerisi gelişme gösterir. Bu nedenle Sosyal Bilgiler eğitim programında kültürel miras öğelerimizden biri olan Meddahlık geleneğinin öğretim tekniği olarak programa entegre edilmesi önem arz etmektedir. Çünkü yaratıcı drama, yapılandırmacı eğitim ve 21. yüzyıl öğrenci becerileri göz önünde bulundurulduğunda somut olmayan kültürel miras öğesi Meddahlık çocuğun kendi kültürel unsurlarından kopmadan gelişmesine olanak sağlar (Ersoy ve Kaya,2009). Çünkü kültürel mirasın bu gibi etkinliklerle canlı tutulması önemlidir.

Kültürel miras toplumların ve devletlerin geçmişten günümüze kadar korunarak gelen somut ve soyut unsurların tümü olarak nitelendirilebilir. Literatürde yer alan tanımına göre ise kültürel miras insanların geçmişten bugüne kadar getirebildiği her türlü kültür öğesine verilen addır (Artun,2008). Somut olmayan kültürel miras ise cansız yapıtlardan ziyade insanlar da bir anlam ifade eden sözlü anlatımlar, temsiller ve geleneklerdir (Logan,2007). Somut olmayan kültürel miras öğeleri ülkelerin tarihlerinde önemli bir yer kaplar (Koroeber ve

Kluckhohn,1952). Bu nedenle somut olmayan kültürel miras öğelerinin korunması ve eğitim yolu ile çocuklara aktarılması o kadar önemlidir ki ulusların devamının bu yollarla devam edeceği söylenebilir (Kolaç,2009). Ayrıca eğitimin ana amaçlarından biri de bireylerin kültürel ve evrensel değerler hakkında bilgi sahibi olmasını sağlamaktır (Kale,2007). Bu kadar önemli görülen somut olmayan kültürel miras öğeleri bu sebeple Unesco tarafından koruma altına alınmaktadır. Unesco söz konusu somut olmayan kültürel miras öğelerini koruma altına alan sözleşmeyi ise 17 Ekim 2003 tarihinde toplanan UNESCO'nun 32. toplantısında kabul etmiştir. Söz konusu sözleşme, toplumların kültürel kimliklerinden biri olan, kuşaklara aktarılması istenen somut olmayan kültürel miras öğelerinin nasıl korunacağına yönelik teknik maddeler içermektedir (Oğuz,2009). Ayrıca sözleşme ile koruma altına alınan somut olmayan kültürel miras öğelerinin gelecek nesillere aktarılması onların geçmişleriyle olan bağlarını da devam ettirecektir. Ülkemiz bağlamında düşündüğümüzde ise somut olmayan ve Unesco tarafından koruma altına alınan toplamda 21 adet kültürel miras öğemiz vardır. Koruma altına alınan 21 öğe ise şöyledir; 1.Meddahlık geleneği, 2.Mevlevi sema törenleri, 3.Aşıklık geleneği, 4.Karagöz, 5.Nevruz bayramı, 6. Geleneksel sohbet toplantıları, 7.Alevi-Bektaşî ritüeli semah, 8. Kırkpınar yağlı güreş festivali, 9. Geleneksel tören keşkeği,10. Mesir macunu festivali, 11. Türk kahvesi ve geleneği,12. Ebru: Türk kâğıt süsleme sanatı,13. ince ekmek yapımı ve paylaşımı geleneği,14. Geleneksel çini sanatı,

15. Bahar bayramı Hidrellez,16. Dede Korkut-Korkut Ata mirası: kültürü, efsaneleri ve müziği,17. Geleneksel Türk okçuluğu,18. minyatür sanatı, 19. Geleneksel zekâ ve strateji oyunu: Mangala, 20.Hüsni Hat ve 21. Islık dilidir. Bu öğeler 2008 yılından başlayarak koruma altına alınmıştır. Koruma altına alınan bu öğeler içinde ise meddahlık geleneği Unesco tarafından 2008 yılında koruma altına alınan geniş tarihi bir geçmişi olan önemli bir sanattır. Meddahlık tek bir sanatçının işin içinde olduğu hikayeler anlatmaya dayalı olan bir tiyatro türüdür. Bu işi yapanlara Meddah denir. Meddah anlatmış olduğu hikayeler de olağanüstü olaylara değinmez. Meddah genellikle toplumun günlük yaşamında yer alan olaylara ve durumlara değinir.

Meddah hikayelerinde cinler, periler veya büyücüler yoktur (Tülücü,2005). Ayrıca Meddahlar hikayelerini düz bir şekilde anlatmaz

onları dinleyicilerinin zihninde canlandırır ve seyirci ile özdeşleştirmeye çalışır (Karacabey,1995). Meddahlık geleneği Osmanlı Devletinden beri süregelen bir gelenektir. Meddahlık örneklerine ilk olarak Fatih Sultan Mehmet Han döneminde rastlanmaktadır. Fatih döneminde sarayda Mustafa denilen bir Kıssahan (hikâye anlatıcısı) bulunmaktadır. Bu Kıssahan hikayeler anlatarak saray eşrafını eğlendirmek ile görevlidir. Ayrıca meddahlıkta ön plana çıkan konular, hikayeler, kısa metinler, köy hayatı, şehirlerimiz de meydana gelen günlük olaylar ve destanlardır. Meddah olayları elinde bir sopası ve mendili ile anlatır (Deveci,2009). Meddah Söze “Hak dostum hak isim isme semt semte benzer geçmiş zaman söylenir yalan gerçek dinlenir vakit geçer” sözü ile başlar. Hikayesini de sonlandırırken “Efendim bu bir hikayedir bir gazete kenarına kaydetmişler biz de görüp söyledik” diye bitirir. Sosyal Bilgiler eğitimi açısından düşünüldüğünde ise sosyal bilgiler dersi gelecek kuşaklara bir kültür aktarımı görevi üstlenir. Ayrıca Sosyal Bilgiler dersi toplumun yapısını, geleneklerini de ele aldığı için derste somut olmayan kültürel miras öğelerine de önem verilir (Sözer,2008).

İşte bu nedenle Meddahlığın öğrencilere kazandırılması ve derslerin bu temel üzerine inşa edilerek en azından derslerin bir bölümünün bu gibi çalışmalara ayrılması yapılandırmacı eğitim anlayışı açısından da önemlidir. Çünkü yapılandırmacı eğitimde öğrenci aktiftir. Ayrıca yapılandırmacı eğitimde yaparak ve yaşayarak öğrenme ön plana çıkmaktadır. Bu çalışmada ilköğretim Sosyal Bilgiler ders kitapları içerisinde yer alan Meddahlık geleneği ile anlatılabilecek hikayeler, metinler tespit edilmiştir. Bu sayede Sosyal Bilgiler dersi için yeni bir öğretim tekniği ortaya çıkmış olacaktır. Buradan hareketle sosyal bilgiler ders kitaplarında geçen güncel olaylar, hikayeler veya metinler öğrenciler yoluyla meddahlık geleneğine göre canlandırılarak derste kullanılması öğrencilerin başarı seviyesini ve derse olan ilgisini artırabilir. Öğrenciler Sosyal Bilgiler derslerinde küçük birer Meddah olabilirler (Bilgen,2020).

Araştırmada İzlenen Yöntem, Örneklemine Seçilmesi ve Canlandırılma Aşamaları

Araştırmada Nitel araştırma tekniği olan Doküman analizi kullanılmıştır. Doküman analizi hem basılı hem de elektronik (bilgisayar ortamı ve internet üzerinden iletilen) materyalleri gözden geçirmek

veya değerlendirmek için kullanılan sistematik bir prosedürdür¹. Sosyal bilimlerde dokümana dayalı araştırmalar, araştırma protokolüne sıkı sıkıya bağlı kalmayı gerektiren bilimsel bir yöntem olması bakımından tam bir güvenle benimsenebilecek yararlı ve yeterince kullanılmayan bir yaklaşımdır (Mogalakwe,2006). Aslında Doküman analizi, genellikle diğer araştırma yöntemlerinin bir tamamlayıcısı olarak işlevsellik kazansa da tek başına bir yöntem olarak da kullanılmaktadır (Bowen,2009). Araştırmada örneklem olarak ise 2021 yılında okutulan 5., 6. ve 7. sınıflar sosyal bilgiler ders kitapları seçilmiştir. Ölçüt örnekleme yöntemiyle seçilen bu ders kitaplarının seçiminde ölçüt olarak sadece yıl olarak 2021 yılında okutuluyor olması göz önünde tutulmuştur.

Ayrıca kitapta belirtilen bölümler şu basamaklara göre incelenmiştir:

Dokümanlara ulaşma: Bu aşamada Sosyal Bilgiler dersi öğretim programına ve 5.6. ve7. Sınıf Sosyal Bilgiler ders kitaplarına ulaşılmıştır. Sosyal Bilgiler dersi programı MEB resmî web sitesinden erişilmiştir. Sosyal Bilgiler ders kitaplarına ise EBA (Eğitim Bilişim Ağı) üzerinden erişilmiştir.

Orijinalliği kontrol etme: Öğretim programı Millî Eğitim Bakanlığı resmî web sitesi sayfasında yer almasından dolayı ders kitapları da EBA'da olmasından dolayı dokümanların orijinalliği bu şekilde test edilmiştir.

Dokümanları anlama: Araştırma dokümanlarının tek tek araştırma konusu ile ilişkilendirilmesi gerçekleştirilmiştir.

Veriden örneklem seçme: Bu çalışmada analiz yapılan metinlerde örnekleme yoluna gidilmeyip sosyal bilgiler öğretim programının tüm kazanımları tasnif edilmiştir. Ayrıca araştırmacı ve iki Sosyal Bilgiler eğitimi uzmanının görüşleri de alınarak sosyal bilgiler ders kitaplarında yer alan hangi bölümlerin meddahlık geleneği ile aktarılabilceği tespit edilmiştir. Araştırmacı ders kitaplarına eğitim bilişim ağı olan EBA üzerinden ulaşmış ve bilgisayarına indirmiştir. Ders kitaplarında seçilen

¹ Jack R. Farenkel and Norman E. Wallen, N, *How to Design and Evaluate Research in Education*, Boston, 2009, s. 532.

bu bölümlerin öğrencilere aktarımının Meddahlık geleneğine uygun olarak canlandırılmasının yapılabilmesi için şu aşamalar izlenecektir; ilk olarak Sosyal Bilgiler öğretmeni sınıfa Meddahlık geleneğinde kullanılan bir şapka, mendil ve değnek getirerek öğrenciler arasından istekli öğrenciyi seçecek ve bir hafta boyunca bu öğrenciyi meddahlık uygulaması yaptırılarak ders esnasında canlandırması istenecektir. Bu sayede öğrencinin canlandırma yapması ve yaparak yaşayarak öğrenmesi yapılandırmacı eğitim anlayışı ile bağdaşacaktır. Aşağıda 5.,6. ve 7. sınıf sosyal bilgiler ders kitaplarında yer alan ve bir ve daha fazla öğrenci tarafından Meddahlık geleneğine uygun olarak anlatılabilecek bölümler belirtilmiştir.

Resim-1. 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabı 1. Ünite Birey ve Toplum Öğrenme Alanı Haklarımı ve Sorumluluklarımı Biliyorum Kazanımına ait hikâye bölümü

1.12

Aşağıdaki metni okuyarak yanındaki soruları cevaplayınız.

Küçük Çivi

Kocaman bir gemide küçük mü küçük bir çivi varmış. Bu çivi gemi tahtalarını birbirine bağlayan çivilerden biriymiş. Çivi her gün gemidekileri incelemiş, Tahtaların, çeliklerin, halatların büyük görevler yaptıklarını görmüş. Kendi kendine,

- Bu gemide herkes çok önemli işler yapıyor. Ama ben küçücüğüm. Bu gemide hiçbir işe yaramıyorum. Bari buradan çıkıp gideyim, demiş.

Diğer çiviler bu konuşmayı duymuşlar. Ona,

- Sakın yerinden ayrılma, demişler. Sen yerinden çıkarsan biz de düşeriz.

Çivilerin konuşmasını tahta ve çelik levhalar işitmiş,

“Siz ne diyorsunuz?” demişler. Yerinizden ayrılmayı asla düşünmeyin. Yoksa hepimiz birden düşeriz.

Bu konuşmaları gemide duymayan kalmamış. Bütün levhalar, tahtalar, çiviler, halatlar, lastikler hep bir ağızdan küçük çiviye seslenmişler,

- Sakın ha, yerinden ayrılma! Yoksa gemi paramparça olur. Hepimiz denizde kayboluruz.

İşte o zaman küçük çivi yaptığı görevin ne kadar önemli olduğunu anlamış. Bu kadar önemli bir görev yaptığı için çok mutlu olmuş. Gemidekilere yerinden ayrılmayacağına söz vermiş.

Nefise Atçakarlar, *Masallarla Değerler Eğitimi Bir Varmış Bir Yokmuş Masal Parkı*, s.109-110

1. Küçük çivinin görevi nedir?

2. Küçük çivi sorumluluğunu yerine getirmezse ne gibi sonuçlar ortaya çıkar?

3. Bu çivinin yerinde siz olsaydınız olayın sonunda nasıl hissederdiniz?

1.13

Resim-1 (MEB,2021 s.18)

Sosyal Bilgiler 5. sınıf ders kitabından alınan bu bölümde küçük çivi hikayesi ile öğrencilerde hak, sorumluluk kavramları öğretilmeye çalışılmaktadır. Meddahlık geleneği de kullanılarak sınıfta seçilen bir öğrenci ile bu metin zenginleştirilerek anlatılabilir ve öğrenciler de anlamlı bir öğrenme sağlanabilir.

Resim-2. 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabı 2. Ünite Kültür ve Miras Öğrenme Alanı Anadolu ve Mezopotamya Uygarlıklarının İnsanlık Tarihine Katkılarını Fark Eder Kazanımına ait hikâye bölümü

Resim-2 (MEB,2021 s.42)

Resim -2 de Frig Kralı Midas'a ait bir hikâye yer almaktadır. Meddahlıkta da geçmiş zamana yönelik konulara verilir. Bu metinde seçilebilecek bir öğrenci ile sınıfta canlandırılabilir ve böylelikle hem canlandıran hem de dinleyenler tarafından anlamlı öğrenme gerçekleşebilir.

Resim-3 (MEB,2021 s.57)

Resim-3. 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabı 2. Ünite Kültür ve Miras Öğrenme Alanı Günlük Yaşamdaki Kültürel Unsurların Tarihi Gelişimini Değerlendirir Kazanımına ait Fıkra Bölümü

Resim-3 'te Nasrettin Hoca ile ilgili bir fıkra konularak günlük yaşamdaki kültürel unsurların tarihi gelişimi kazanımını öğrencilerin öğrenmesi sağlanmaya çalışılmıştır. Bu fıkrada Meddahlık geleneğine uygun ve bu geleneğe göre canlandırma yapılarak anlatılabilecek bir fıkradır. Sınıfta seçilecek bir öğrenci ile konunun daha iyi öğrenilmesi için Meddahlık etkinliği yapılabilir.

Resim-4 (MEB,2021 s.51)

Resim-4. 6. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabı 2. Ünite Kültür ve Miras Öğrenme Alanı Orta Asya'da Kurulan İlk Türk devletlerinin sosyal, siyasi ve coğrafi öğelerine ilişkin çıkarımda bulunur Kazanımına ilişkin Oğuz Kağan Destanının Bir Bölümü

Resim-4'te Asya Hun Devletine ait Oğuz Kağan destanının bir bölümü verilerek öğrencilerin ilk Türk devletlerindeki sosyal, siyasi ve ekonomik alanlarla ilgili çıkarımlarda bulunulması istenmiştir. Yine bu destan bölümü de meddahlık geleneğine uygun olarak canlandırılabilir ve sınıf için de anlamlı öğrenmenin gerçekleşmesi sağlanabilir.

Resim-5. (MEB,2021 s.55)

Resim-5. 6. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabı 2. Ünite Kültür ve Miras Öğrenme Alanı Orta Asya'da Kurulan İlk Türk devletlerinin sosyal, siyasi ve coğrafi öğelerine ilişkin çıkarımda bulunur Kazanımına ilişkin Ergenekon Destanının Bir Bölümü

Resim-5'te Göktürklerle ait Ergenekon destanının bir bölümü verilerek öğrencilerin ilk Türk devletlerindeki sosyal, siyasi ve ekonomik alanlarla ilgili çıkarımlarda bulunulması istenmiştir. Yine bu destan bölümü de meddahlık geleneğine uygun olarak canlandırılabilir ve sınıf için de anlamlı öğrenmenin gerçekleşmesi sağlanabilir.

Gazneli Mahmut, üç ay gece, üç ay gündüz olan bir diyardan gelen tüccarı huzura kabul ediyor. Uzak kuzey ülkelerini dolaşmış bir tüccar Gazneli Mahmud'un huzuruna geldiğinde "O uzak diyarda üç ay gece, üç ay gündüz olur." deyince Sultan, tüccarın kendisini kandırdığını zannederek öfkelen-di. Tüccar söylediğinin doğruluğuna yemin edince Sultan da ona "Bana söylediğini müneccimbaşı da dinlesin, o inanmazsa sana en ağır cezayı veririm." dedi.

Sultan, müneccimbaşı Birüni'yi huzura çağırttı. Birüni, çok yer gezmişti ama uzak kuzey ülkelere gitmemiş, oradaki iklimi, gece ve gündüz durumunu o güne kadar kimseden dinlememişti. Tüccarın anlattığını dinleyince gözleri parladı, Allah'a şükretti.

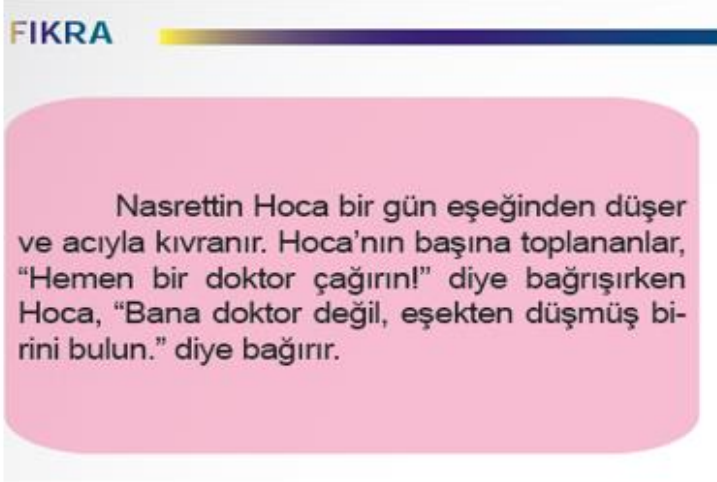
Birüni'nin tüccarı dinlerken sevindiğini görüp şaşıran Sultan "Ne diyorsun müneccimbaşı?" diye sordu. Ünlü bilgin önce bir elma istedi. Bu elmayı Sultan'a göstererek anlatmaya başladı "Efendim, dünyamız şu meyve gibi yuvarlak ve karşılıklı iki yönden hafifçe basıktır. Hesaplarına göre kendi eksenini etrafında 23 dakika 37 saniyelik bir eğimle döner. Bu durumda kutupların, belli dönemlerde uzun zaman güneşi görmemesi gerekir. O hâlde bu tüccarın anlattıkları doğrudur." Bunun üzerine Gazneli Mahmut ikna olmuş, tüccar da cezadan kurtulmuş ve birçok hediye ile mükâfatlandırılmıştır.

Refik ÖZDEK, "Türklerin Altın Kitabı", cilt 2 s.155 (Düzenlenmiştir.)

Resim-6 (MEB,2021 s.74)

Resim-6. 6. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabı 2. Ünite Kültür ve Miras Öğrenme Alanı Türklerin İslamiyet'i Kabulleriyle birlikte meydana gelen siyasi, toplumsal ve kültürel değişimleri bilir Kazanımına ilişkin bir Hikâye Bölümü

Resim-6'da Türklerin İslamiyet'i kabulleriyle birlikte toplumsal, siyasal ve ekonomik değişimlere ilişkin öğrencilerin çıkarımda bulunması için Gazneliler döneminde geçen bu hikâye meddahlık geleneğine uygun olarak canlandırılabilir ve sınıf içinde anlamlı öğrenmenin gerçekleşmesi sağlanabilir.

Resim-7 (MEB,2021 s.15)

Resim-7. 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabı 1. Ünite Birey ve Toplum öğrenme alanı iletişimi etkileyen tutum ve davranışı analiz eder Kazanımına ilişkin bir Fıkra Bölümü

Resim-7'de iletişimde en önemli unsur olan empati yeteneğinin öğrencilere kazandırılması için ders kitabın da Nasreddin Hoca fıkrasına yer verilmiştir. Bu fıkrada yine sınıftan seçilecek bir öğrenci ile meddahlık geleneğine uygun anlatımla sınıfta anlatılabilir ve öğrenciler de anlamlı öğrenmenin desteklenmesi için güzel bir etkinlik olabilir. Bu sayede öğrenciler derste eğlenerek öğrenmiş olur. Ayrıca yapılandırmacı eğitim anlayışında yaparak ve yaşayarak öğrenme önemli olduğu için öğrenciler bu sayede birer Meddah olarak yaparak yaşayarak öğrenmiş olur.

OKUMA PARÇASI

Görsel 2.11: Osmanlı Kadrgası

I. Murad'ın Kosova Savaşı öncesinde yaşadığı olayla ilgili anlattıklarını okuyalım:

“Savaştan bir gün önce Kosova’da şiddetli bir fırtına başladı. Ağaçlar devriliyor, toz duman birbirine karışıyordu. Çadırlardan dışarı çıkamaz olmuştuk. Buraya yüce dinimiz İslam’ı yaymak için gelmiştim. Peygamberimizin gösterdiği yolda yürüyecek, buradakileri doğru yola davet edecektim ama önüme çıkan bir sürü engel vardı. Bunların en büyüğü ise dışarıda esip savuran, şu büyük fırtınaydı. Ellerimi semaya kaldırdım ve Allah’a şöyle yalvardım: Ya Rabbim! Bu fırtına, şu aciz Murad kulunun günahları yüzünden çıktıysa, masum askerlerimi değil, beni cezalandır. Onlar buraya kadar, sadece senin adını yüceltmek, İslam dinini duyurmak için geldiler. Bu fırtınayı onların üzerinden defet. Senin şanına yakışır bir zafer kazanmalarına yardım et Allah’ım. Ben hazırım, yüce Allah’ım! Önce beni gazi kıl, sonra da şehit mertebesine ulaştır. Sonra da Otağ’ı Hümayun’a dönüp bir savaş meclisi kurdum ve oradakilere şunları söyledim:

Görsel 2.12: I. Murad'ın Duası (Temelli)

Beylerim, paşalarım, biz bir fikrin mücahitteriyiz. Buralara yağma ve zulüm yapmaya gelmedik. Tam tersine halkı zalim beylerin ellerinden kurtarmaya geldik. Biz buraya adalet getiriyoruz, refah ve saadet getiriyoruz. Anadolu'nun ve Rumeli'nin geniş topraklarında mutlu insanlar görmek dileriz.”

Sevinç Kuşoğlu, *Kuruluş Sultanları*, ss. 107-108

Resim-8 (MEB,2021 s.43)

Resim-8. 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabı 2. Ünite Kültür ve Miras öğrenme alanı Osmanlı Devleti'nin Fetih Siyaseti analiz eder Kazanımına ilişkin bir okuma parçası bölümü

Resim-8’de ise Osmanlı Devleti’nin fetih politikasına ilişkin bir okuma metni verilerek öğrencilerin Osmanlı Devleti’nin fetih siyaseti ile ilgili çıkarımda bulunulması istenilmektedir. Yine bu okuma metni de meddahlık geleneği anlatımı ile öğrencilere aktarılabilir. Öğrenciler hem yaratıcı drama yapar hem de yapılandırmacı öğrenme anlayışına göre anlamlı öğrenme sağlanabilir.

Sonuç ve Öneriler

Somut olmayan kültürel miras öğeleri milletlerin geleneklerinde yer tutan önemli unsurlardır. Bu geleneklerin yaşatılması ve genç kuşaklara

aktarılması önem arz etmektedir (Oğuz,2009). Çünkü kültürün devamı genç kuşakların bu geleneklere bağlılığı ile ilgilidir. Bu kültürel öğelerin aktarılmasında ise en önemli görev eğitime düşmektedir. Bu nedenle eğitimde yer alan derslerin ve programların bu yönde tasarlanması önemlidir (Pehlivan,2015).

Sosyal Bilgiler dersi de toplumun kültürü ile yakından ilgili olan ve milletlerin tarihi, sosyal yapısı ve kültürlerinin öğretilmesinde önemli bir işlev gören bir derstir. Bu sebeple bu derste etkinliklerin kültürel öğelerle ilişkilendirilerek yapılması önemlidir (Çengelci,2012). En önemli kültürel miras öğemiz olan Meddahlık hikâye anlatımına dayanan; içinde yapılandırmacı eğitimi ve yaratıcı dramayı da bulunduran önemli bir kültürel öğemizdir. Bu nedenle Sosyal Bilgiler ders kitaplarında yer alan okuma metinleri, fıkralar ve destanlar meddahlık geleneğine uygun bir şekilde öğrencilere aktarılabilir ve öğrenci sınıf ortamında bunu canlandırıp benimserse anlamlı öğrenmenin gerçekleşmesi sağlanabilir.

Bu nedenle bizi biz yapan somut olmayan kültürel miras öğelerinin sınıf ortamında yapılacak etkinliklerle canlandırılması derslerin verimini artıracığı gibi öğrenci motivasyonunu da artırabilir (Sağ,2018). Bu çalışmada da Sosyal Bilgiler ders kitapların da yer alan hikâye, fıkra, destan gibi bölümler belirlenmiş ve sınıf düzeylerinde en çok “Kültür ve Miras” öğrenme alanının da yer alan etkinliklerin meddahlık geleneğine uygun bir anlatımla sunulacağı tespit edilmiştir. Yapılan bu çalışmadan hareketle şu önerilerde bulunulabilir;

- Sosyal Bilgiler dersinde Meddahlık etkinliği yapıldıktan sonra öğrencilerin görüşünü alarak nitel desende ve nicel desende çalışmalar yapılabilir.
- Diğer somut olmayan kültürel miras öğeleri ile ilgili çalışmalar yapılabilir.

Kaynakça

- Açıl, Öznur-Güvenç, Hülya- Hayta, Ayşegül- Kılıç, Sezcan. *7. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabı*. Ankara 2019.
- Algan, S. (2008). *İlköğretim 6. ve 7. sınıf sosyal bilgiler dersi öğretim programının ölçme ve değerlendirme ögesinin öğretmen görüşleri açısından incelenmesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Adana 2008.
- Artun, Emre, *Halk kültürü araştırmaları halk kültürlerinin gelecek kuşaklara taşınması*, Kitabevi Yayınları 2008.
- Glenn, Bowen, "Document analysis as a qualitative research method", *Qualitative Research Journal*, 9/2(2009), s.27-40.
- Çengelci, Tuğba, "Sosyal bilgiler öğretim programında somut olmayan kültürel mirasın yeri", *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25/1(2021), s.185-203.
- Deveci, Handan, "Sosyal bilgiler dersinde kültürden yararlanma: Öğretmen adaylarının kültür port-folyolarının incelenmesi", *Elektronik Sosyal Bilgiler Dergisi*, 28/8(2009), s.1-19.
- Doğanay, Ahmet, *Değerler eğitimi. C. Öztürk (Ed.), Sosyal bilgiler öğretimi demokratik vatandaşlık eğitimi*, Ankara 2009.
- Ersoy, Arife Figen, Kaya, Erdoğan, "Sosyal bilgiler dersi öğretim programının (2004) uygulama sürecine ilişkin öğrenci görüşleri", *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 17/ 1(2009), s.71-86.
- Evans, Ronald, *The tragedy of American school reform: How curriculum politics and entrenched dilemmas have diverted us from democracy*. Palgra ve Macmillan 2011.
- Kale, Nesrin, "Nasıl bir değerler eğitimi?", R. Kaymakcan, S. Kenan, H. Hökelekli, Ş. Aslan ve M. Zengin (Ed.), *Değerler eğitimi uluslararası sempozyumu içinde İstanbul 2007*.
- Karacabey, Süreyya, "Gelenekselden Batı'ya Türk tiyatrosu". *Tiyatro Araştırmaları Dergisi*, 1/14(1995), s.1-10.
- Kolaç, Emine, "Somut olmayan kültürel mirası koruma, bilinç ve duyarlılık oluşturmada Türkçe eğitiminin önemi", *Milli Folklor*, 21 /82(2009), s.19-31.
- Alfred Louis, Kroeber, Kluckhohn, Clyde, *Culture: A critical review of concepts and definitions*, İngiltere 1952.
- Logan, William, *Closing Pandora's box: human rights conundrums in cultural heritage protection. In H. Silverman & D.F. Ruggles (Eds.), Cultural heritage and human rights*, New York 2007.
- Mindes, Gayle, *Social studies for young children: Preschool and primary curriculum anchor*. (2. edition), Maryland 2014.
- Mogalakwe, Monageng, "The use of documentary research methods in social research". *African Sociological Review*, 10/1(2006), s.221-230.

Öğuz, Öcal, "Somut olmayan kültürel miras ve kültürel ifade çeşitliliği". *Milli Folklor Dergisi*, 11/82(2009), s. 6-12.

Özkan, Julide- Öztürk, Suna- Evirgen, Ömer Faruk, 5. *Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabı*, Ankara 2021.

Öztürk, Cemil, Kafadar, Tuğba, "Evaluation of the 2018 social studies curriculum", *Trakya Eğitim Dergisi*, 10/1(2020), s.112-126.

Öztürk, Cemil, *Sosyal bilgiler:Toplumsal yaşama disiplinlerarası bir bakış. C. Öztürk (Edt.). Sosyal bilgiler öğretimi demokratik vatandaşlık eğitimi*, Ankara 2009.

Pehlivan, Alper, *Açık ve örgün eğitim sosyal bilgiler ders kitapları ve öğretim programında somut olmayan kültürel miras öğelerinin incelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir 2015.

Sağ, Çağrınur, *İlkokul sosyal bilgiler dersinde somut olmayan kültürel miras eğitimine yönelik etkinlik temelli bir eylem araştırması*, Yüksek Lisans Tezi, Bartın 2018.

Sözer, Erdal, *Sosyal bilgiler dersinin tanımı, kapsamı ve ilköğretim programındaki yeri. Ş. Yaşar, (Ed.), Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi içinde* Eskişehir 2008.

Tilgen, N. K. (t.y.). Kaybolan bir sanat dalı: Meddahlık. <http://hdl.handle.net/11498/12280> sayfasından erişilmiştir.

Tülücü, Süleyman, "Meddah, meddahlık ve meddah hikâyeleri üzerine bazı notlar", *Atatürk Üniversitesi İlahiyat Tetkikleri Dergisi*, 2/4(2005), s.1–14.

Yıldırım, Cengiz- Kaplan, Fatih- Kuru, Hayriye-Yılmaz, Mukaddes. 6. *Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabı*, Ankara 2019.

Extendend Abstract

Social studies course is a course that aims to raise active citizens. Therefore, social studies curricula are prepared with the aim of raising effective citizens (Öztürk, 2009). Social studies also cause cognitive, kinetic and emotional developments in students (Doğanay, 2009). Social studies course and curricula play an important role in the active participation of students in social life as critically literate individuals (Mindes, 2014). In 2018, the social studies course curriculum was changed and updated with an understanding that attaches importance to cultural values and is based on the constructivist education philosophy (Öztürk & Kafadar, 2020). While content and value teaching come to the fore in the changing social studies curricula, there is no information about which teaching technique is used to transfer the gains to the students. Especially considering that the social studies curriculum is prepared with a multidisciplinary perspective, different teaching techniques can be used based on the curriculum (Evans, 2011). One of these teaching techniques is creative drama activities. Especially the curricula of the 5th, 6th and 7th grades are compatible with creative drama activities (Algan,2008). Students who engage in activities with creative drama develop many skills, especially critical thinking. For this reason, it is important to integrate the tradition of meddah, which is one of our cultural heritage elements, into the curriculum as a teaching technique in the social studies education program. Because, considering creative drama, constructivist education and 21st century student skills, mediation, an intangible cultural heritage element, allows the child to develop without breaking away from his own cultural elements (Ersoy and Kaya, 2009). Because it is important to keep the cultural heritage alive with such events.

Cultural heritage is the name given to all kinds of cultural elements that people can bring from the past to the present (Artun, 2008). Intangible cultural heritage, on the other hand, is verbal expressions, representations and traditions that make sense to people rather than inanimate works (Logan, 2007). Intangible cultural heritage elements

occupy an important place in the history of countries (Koroerber and Kluckhohn, 1952). For this reason, intangible cultural heritage items are protected by UNESCO. When we think about it in the context of our country, we have a total of 21 cultural heritage items that are intangible and protected by UNESCO. The 21 items under protection are as follows; 1. meddah tradition, 2. Mevlevi whirling ceremonies, 3. minstrel tradition, 4. karagöz, 5. Nevruz holiday, 6. traditional conversation meetings, 7. Alevi-Bektashi ritual semah, 8. Kırkpınar oil wrestling festival, 9. traditional ceremony Kekkegi, 10. mesir paste festival, 11. Turkish coffee and tradition, 12. Ebru: Turkish paper decoration art, 13. fine bread making and sharing tradition, 14. traditional tile art, 15. spring festival hidrellez, 16. Dede Korkut-Korkut Ata legacy: culture, legends and music, 17. traditional Turkish archery, 18. miniature art, 19th traditional game of intelligence and strategy: mangala, 20. Hüsni-i Calligraphy and 21. whistled language.

Meddahism is an important art with a wide historical background, which was taken under protection by UNESCO in 2008. Meddahlık is a type of theater based on telling stories in which a single artist is involved. Those who do this work are called meddah. The stories told by Meddah do not refer to extraordinary events either. Meddah usually refers to the events and situations that take place in the daily life of the society. There are no jinn, fairies or sorcerers in Meddah stories (Tülücü, 2005). In addition, meddahs do not tell their stories straight, they enliven them in the minds of their listeners and try to identify them with the audience (Karacabey, 1995).

Meddah tradition is a tradition that has been going on since the Ottoman Empire. Meddah examples are first encountered during the reign of Fatih Sultan Mehmet Han. There was a storyteller (storyteller) called Mustafa in the palace during the Fatih period. This parable oversees entertaining the notables of the palace by telling stories. When considered in terms of social studies education, the social studies course undertakes the task of transferring culture to future generations. In addition, since the social studies course deals with the structure and traditions of the society, intangible cultural heritage items are also given

importance (Sözer, 2008). For this reason, it is also important in terms of constructivist education that students gain Meddahism and that the lessons are built on this basis and that at least some of the lessons are devoted to such studies. Because in constructivist education, the student is active and learning by doing and experiencing comes to the fore.

In this study, the stories and texts included in the field of meddah, which are also included in the primary school social studies textbooks, are to be identified and to introduce the students to the activities to be carried out in these ways in the future. As we know, the issues that come to the fore in meddah are stories, short texts, village life, daily events that occur in our cities, and epics. In addition, the meddah tells his story with a stick and handkerchief in his hand (Deveci, 2009).

The Method Followed in the Study, the Selection of the Sample and the Stages of Resuscitation

Document analysis, which is a qualitative research technique, was used in the research. Document analysis is a systematic procedure used to review or evaluate both print and electronic (computer media and internet transmitted) materials. Document-based research in the social sciences is a useful and underused approach that can be adopted with complete confidence, as it is a scientific method that requires strict adherence to the research protocol (Mogalakwe, 2006).

In fact, document analysis is often used as a stand-alone method, even though it becomes functional as a complement to other research methods (Bowen, 2009). As a sample in the research, social studies textbooks for the 5th, 6th and 7th grades taught in 2021 were selected. In the selection of these textbooks, which were selected by the criterion sampling method, the fact that they are only taught in 2021 as a criterion was taken into consideration. In addition, the sections mentioned in the book were examined according to the following steps:

Accessing the documents: At this stage, the social studies course curriculum has been reached. Social studies course program was accessed from the official website of the Ministry of National Education.

Checking the originality: Since the curriculum is on the official website of the Ministry of National Education, the originality of the documents was tested in this way.

Understanding the documents: The research documents were associated with the research topic one by one.

Selecting a sample from the data: In this study, no sampling was used in the analyzed texts, and all the achievements of the social studies curriculum were classified. In addition, by taking the opinions of the social studies education expert and the history education expert, it was determined which sections in the social studies textbooks could be transferred with the tradition of meddah. The researcher accessed the textbooks through EBA, an educational information network, and downloaded them to his computer. The order of the transfer of these selected sections in the textbooks to the students in accordance with the tradition of meddah will be as follows; First of all, the social studies teacher will bring to the class a hat, handkerchief and wand used in the tradition of meddah, and will select the willing student from among the students, and this student will be asked to be animated during the lesson by making the lecturer practice for a week.

In this way, the student's animating and learning by doing and experiencing will be compatible with the constructivist education approach. 5.,6 below. and 7th and 7th grade social studies textbooks that can be explained by one or more students in accordance with the tradition of meddah are specified.

Result And Suggestions

Intangible cultural heritage items are important elements in the traditions of nations. It is important to keep these traditions alive and transfer them to the younger generations. Because the continuation of the culture is related to the commitment of the younger generations to these traditions. The most important task in transferring these cultural elements falls on education. For this reason, it is important to design the courses and programs included in the education in this direction.

Social studies is a course that is closely related to the culture of the society and plays an important role in teaching the history, social structure and cultures of nations. For this reason, it is important to associate the activities with cultural elements in this course. Mediation, which is our most important cultural heritage item, is based on storytelling; It is an important cultural element that includes constructivist education and creative drama. For this reason, reading texts, anecdotes and epics in social studies textbooks can be transferred to students in accordance with the tradition of meddah, and meaningful learning can be achieved if the student revives and adopts this in the classroom environment.

- More anecdotes, epics and stories can be included in Social Studies course books.
- An elective course called Our Intangible Cultural Heritage Elements can be opened and this course can be taught with creative drama activities.